

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ
ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН, гр. 13м

Крицький Вадим Павлович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Уханова Інна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Україна є країною с неймовірним потенціалом, розвинута промисловість, гарне географічне розташування, чудові кліматичні умови який відіграє ключову роль в розвитку аграрного сектору, лісового та морського господарства, все вище сказане відіграє важливу роль в економіці України. Але с 24 лютого с початком військової агресії Росії, економіка України постраждала, постраждали як вище описані галузі економіки та і інфраструктура, освітній сектор який готував кваліфіковані робочі кадри, в деяких регіонах нашої держави досі тривають бойові дії, деякі території заміновані та деякі території залишаються окупованими що робить неможливим доступ до ресурсів які на них знаходяться, Так с початку бойових дії з нашої країни іммігрували більше 7 мільйони громадян. Звісно це не могло не вплинути на залучення та потік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) які мають вагоме значення в контексті покращення та відновлення економіки України в після воєнний період. ПІІ забезпечують не тільки приплив фінансових ресурсів, разом з ними підприємства прямого інвестування часто отримують нові технології і знання в області виробництва і менеджменту. Прямі інвестиції зазвичай здійснюються на тривалі терміни, що зміцнює економічну стійкість країн реципієнтів. ПІІ сприяють зростанню економіки в результаті інтенсивного використання іноземного досвіду, впровадження новітніх технологій і методів управління, вдосконалення виробничого апарату. Саме це зможе не тільки допомогти в відновленні економіки нашої держави але й покращити її стан. На масштаб залучення ПІІ в країну впливають її інвестиційний клімат та інвестиційний потенціал, який формується за допомогою державної політики, наявності необхідних ресурсів та кваліфікованої робочої сили та інших факторів. Здійснення політики покращення інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу не може чекати настання кращого часу, її потрібно здійснювати вже зараз, для реалізації гарних передумов для залучення іноземного капіталу. Комплексний підхід до формування та оцінки потоків прямих іноземних інвестицій досліджено у роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: Хачатуряна А. А., Царьова В. Є., Вершини Д. А., Подшиваленко Г. П., Смітєнко, Б. М. та ін. Але на сьогодні перед науковою спільнотою та дослідниками постає питання визначення напрямків та перспектив залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в контексті повоєнного відновлення національної економіки. Вищевикладене обумовило мету кваліфікаційної роботи магістра, її предмет, об'єкт та завдання.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є на основі аналізу стану та проблем прямих іноземних інвестицій в економіку України розробити напрямки їх залучення в контексті повоєнного відновлення національної економіки.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- дослідити поняття та роль прямих іноземних інвестицій у економічному розвитку країни;
- узагальнити чинники залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни;

- узагальнити методи оцінки та аналізу залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни;
- проаналізувати економічний потенціал України як об'єкту прямих іноземних інвестицій;
- проаналізувати стан та динаміку залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України;
- провести аналіз чинників залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України;
- визначити та запропонувати напрямки та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в контексті повоєнного відновлення національної економіки.

Об'єктом дослідження є процес залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні рішення щодо напрямів та перспектив залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в контексті повоєнного відновлення національної економіки.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи є теоретичні положення економічної науки та праці вчених-економістів в галузі прямого іноземного інвестування. При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, методи ранжирування, опитування, порівняння. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office: Microsoft Word та Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи проаналізовано монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (118 найменування). Загальний обсяг роботи становить 167 сторінку. Основний зміст викладено на 130 сторінках. Робота містить 44 таблиці, 39 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези:

1. Крицький В.П. «Аналіз стану та динаміки залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України» // В.П Крицький / Збірник праць кафедри МЕН ОНЕУ «World Economy and International Economic Relations.- International Scientific Collection - Vol.2, 2022» – Одеса - 2022, обсяг 0,3 авт. арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні аспекти дослідження прямих іноземних інвестицій в економіці країни**» було досліджено основні поняття та теорії та роль прямих іноземних інвестицій в економіці країни. Проаналізовані основні фактори та чинники залучення ПІІ та основні методи оцінки та аналізу залучення ПІІ в економіку країни.

У другому розділі *«Аналіз стану та проблем залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України»* був розглянутий економічний потенціал України як економічного суб'єкту та суб'єкту міжнародних відносин. Досліджені показники ПІІ в економіці України а також проаналізовані економічні показники після початку військової агресії Російської Федерації по відношенню до України. Досліджені чинники залучення ПІІ в економіку України, проведений PEST та SWOT аналіз інвестиційної привабливості.

У третьому розділі *«Напрямки та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в Україну в контексті повоєнного відновлення національної економіки»* був розглянутий міжнародний досвід залучення ПІІ а також досвід повоєнного відновлення та покращення інвестиційної привабливості. Проаналізовані пріоритетні економічні сфери залучення ПІІ. Дослідженні шляхи покращення інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості України.

ВИСНОВКИ

Таким чином, після проведення в кваліфікаційній роботі дослідження проблем та перспектив залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України з метою повоєнного відновлення, можна дійти наступних висновків.

1. В сучасній літературі досі не існує єдиного поняття прями іноземні інвестиції та єдиної теорії ПІІ. Найбільшої популярності в сучасній літературі здобула поняття Дж. Даннінга, Джеймса Чена, А. П. Кирєєва, та таких організацій як Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світова організація торгівлі (СОТ) та UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). А найбільшої популярності здобули теорії інтернаціоналізації, ринку капіталу, життєвого циклу продукту та теорія міжнародного виробництва.

2. Якщо говорити про перспективи та покращення інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості тут потрібно зазначити про фактори які впливають на залучення іноземного капіталу. Дослідивши роботи: М. Потера, Дж. Даннінга, Р. Веронна, П. Хуліо, О. Биссун, Б. Ангхела та А. Алієва; зазначено 21 фактор який впливає на інвестиційну привабливість та інвестиційний потенціал країни та класифікував їх по групам: Фактори політичної групи; фактори економічної групи, фактори фінансової групи та фактори соціальної групи. Особливе місце приділяється місцю країни в міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості.

3. Якщо говорити про міжнародні рейтинги інвестиційної привабливості то всі вони базуються на методах визначення інвестиційної привабливості, їх існує три групи: методи факторного аналізу, експертних оцінок і економіко-математичні методи. Говорячи більш детально саме про міжнародні рейтинги інвестиційної привабливості то найбільш популярними є: індекс довіри прямих іноземних інвесторів компанії «А. Т. Kearney»; індекс глобальної конкурентоспроможності; інвестиційний рейтинг журналу «Euromoney»; рейтинг «Standard and Poor's» та

інвестиційний рейтинг Швейцарського Інституту інформації бізнесу та ризику BERI.

4. Досліджуючи економічні показники України можна зробити висновок що тенденція росту ВВП з 2012 року по 2021 рік має позитивне значення. Після початку військової агресії Росії до України реальне ВВП України у I кварталі 2022 року порівнюючи с IV кварталом 2021 року зменшилося на 19.3%. Порівнюючи с I кварталом 2021 року на 15.1%. У II кварталі 2022 року реальний ВВП порівнюючи с II кварталом 2021 року зменшився на 37,2%, порівнюючи с II кварталом 2022 року реальний ВВП зменшився на 19,1%. Якщо ми проаналізуємо показники зовнішнього боргу України, то дійдемо до цікавих висновків. Так структура гарантійного боргу (гарантійний борг виникає коли країна бере на себе зобов'язання або гарантії за зобов'язання третіх осіб) зменшується або тримається на одному рівні. Натомість зростає державний борг який викликає за собою зростання сукупного зовнішнього боргу. Якщо досліджувати рівень безробіття в Україні з 2012 р. по 2021 р. то можна спостерігати такі тенденції: В період з 2014 р. рівень безробіття тримається в районі 10%. Зменшення працевлаштованого населення та підвищення рівня безробіття в період за 2019 р. по 2021 р. це пояснюється економічною кризою через пандемію COVID-19. Якщо говорити про рівень інфляції в Україні: то максимальний її рівень був помічений з 2014 р.(124,9 %) по 2015 р.(143,3 %). Експорт товарів з України за період 2012 року – I півріччі 2022 року склав 539126511,4 тис. дол. (більше 539 мільярдів дол.). Імпорт за цей період дорівнював 610138590,9 тис. дол. (більше 610 мільярдів дол.). Експорт послуг з України за період з 2012 р. по 2021 рік склав 121918846,3 тис. дол. (більше 121 мільярдів дол.) Імпорт за цей період дорівнював 64289875,7 тис. дол. (більше 64 мільярдів дол.).

5. Якщо досліджувати ПІІ в економіці України то в період з 2012 року по 2021 рік сума запасів ПІІ в економіці України становили 413559,5 млн. дол.(більше 413 мільярдів дол.). Якщо говорити про прямі іноземні інвестиції з України вони становили 38839 млн. дол.(більше 38 млн. дол.). Так показник надходження прямих іноземних інвестицій(акціонерного капіталу) в економіку України з 2012 року по 2021 рік склав 37698,5 млн. дол.(більше 37 мільярдів дол.), а показник вкладень прямих іноземних інвестицій(акціонерного капіталу) з України за цей же період склав 1625,8 млн. дол.(більше мільярда дол.). Сальто є позитивним для економіки України та складає 36073,7(більше 36 мільярдів дол.). Так основними видами економічної діяльності в який інвестувалися іноземні кошти була промисловість, оптова та роздрібна торгівля ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, інформація та телекомунікації та сільське, лісове та рибне господарство. Якщо говорити про вкладення прямих іноземних інвестицій з України в економіку світу за видами економічної діяльності, то лідером була професійна, наукова та технічна діяльність. Якщо досліджувати географічну структуру надходжень прямих іноземних інвестицій з 2012 року по 2021 рік в Україну, то лідером був Кіпр. Далі йдуть такі країни як: Нідерланди, Німеччина, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії(Великобританія), Російська Федерація та Австрія. Наша країна інвестувала в такі країни як: Кіпр, Російська Федерація, Латвія, Британські Віргінські Острови, Польща та Грузія.

6. Провівши SWOT-аналіз та PEST-аналіз інвестиційного потенціалу України з врахуванням наслідків бойових дій. Основними сильними сторонами є зовнішньоторговельну політику України; співпрацю с іншими країнами та відкритість української економіки; ставлення до іноземного капіталу с боку держави, рівень освіти серед населення популярність української культури в світі. До слабких сторін можна віднести бойові дії на території України, міграцію населення, мінування території, вірогідність ракетних обстрілів та попит в Україні на робітників в галузі новітніх технологій та в сфері ІТ.

7. Був проведений аналіз інвестиційної привабливості України за індексом BERI. В опитуванні приймали участь представники п'ятьох українських підприємств та п'ятьох закордонних. Опитування проводилося через email-пошту та соціальну мережу «Facebook». Судячи с дослідження Україна має високий ризик вкладень ПІІ. Та є країною з високим рівнем ризику для діяльності зарубіжних інвесторів. Головною причиною цього є бойові дії на території України та військова агресія Російської Федерації до нашої країни.

8. Для поліпшення інвестиційної привабливості України доцільно буде використовувати досвід таких країн як: США, Китаю, Німеччини, Великобританії, Японії. В контексті залучення ПІІ для післявоєнного відновлення: Шрі-Ланка, Грузії, Лівану.

9. Для найшвидшого та повноцінного відновлення економіки України, перш за все потрібно залучати ПІІ в такі сфери економіки як: оборонно-промисловий комплекс; металургія та металопереробка; енергетика; агропромисловий комплекс; деревообробка та виготовлення меблів; інноваційні технології; логістика та інфраструктура; фармацевтика; природно морські ресурси України; промислове виробництво.

10. Також для залучення ПІІ в економіку України рекомендується використовувати інвестиційні стимули та методи покращення інвестиційної привабливості, такі як: використання податкових стимулів в області залучення прямих іноземних інвестицій, наприклад: інвестиційні надбавки, податкові канікули та інвестиційні пільги; поліпшення бюрократичної системи по відношенню до іноземних інвесторів; поліпшення функціоналу інтернет ресурсу «AdvantageUkraine»; проведення ряду заходів щодо еміграції робочої сили, через державні програми стимулювання рееміграції, державні програми професійної підготовки емігрантів які хочуть повернутися на батьківщину та програми економічної допомоги країнам масової еміграції через підписання угод про інвестування в країни експортери робочої сили; популяризація України та української культури в світі за допомогою брейдингу держави та PR діяльності, наприклад за допомогою заходів таких видів як: політичні, економічні, освітні, наукові, соціальні.

АНОТАЦІЯ

Крицький В.П., «Проблеми та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в контексті повоєнного відновлення національної економіки».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. – Одеса 2022 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни, узагальнено чинники залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни та методи оцінки та аналізу залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Проаналізовано економічний потенціал України як об'єкту прямих іноземних інвестицій, здійснено аналіз стану та динаміки залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, проведено аналіз проблем та чинників залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Узагальнено перспективи та запропоновано напрямки залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в контексті повоєнного відновлення національної економіки, зокрема через імплементації зарубіжного досвіду залучення прямих інвестицій та визначення пріоритетних сфер для іноземного капіталу для повоєнного відновлення економіки України.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, національна економіка, вплив прямих іноземних інвестицій, пріоритетні галузі залучення іноземних інвестицій, чинники прямих іноземних інвестицій.

ANNOTATION

Krytskyi V. P., «Problems and prospects of attracting direct foreign investment in the economy of Ukraine in the context of the post-war recovery of the national economy».

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

The qualification work consists of three sections. The object of the study is the process of attracting foreign direct investment to the economy of Ukraine.

The paper examines the theoretical aspects of attracting direct foreign investment in the country's economy, summarizes the factors of attracting direct foreign investment in the country's economy, and methods of evaluating and analyzing the attraction of direct foreign investment in the national economy.

The economic potential of Ukraine as an object of foreign direct investment was analyzed, the state and dynamics of foreign direct investment attraction in the Ukrainian

economy were analyzed, and the problems and factors of foreign direct investment attraction in the national economy were analyzed.

Prospects are summarized and directions for attracting foreign direct investment in the economy of Ukraine in the context of the post-war recovery of the national economy are summarized, in particular through the implementation of foreign experience in attracting direct investment and the identification of priority areas for foreign capital for the post-war recovery of the economy of Ukraine.

Keywords: direct foreign investment, national economy, impact of direct foreign investment, priority areas for attracting foreign investment, factors of direct foreign investment.